

ProAgria

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
maisemapalvelut

Valuma-alueen vesienhoidon toimenpiteet: Merenrantalaidunnus

Maisema- ja ympäristöasiantuntija Maarit Satomaa
Oulun Maa- ja kotitalousnaiset/ProAgria Oulu

ProAgria
Oulu

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU

ahven.net
KALATALOUDEN KESKUSLIITTO

VEISIENSUOJELUN
TEHOSTAMIS-
OHJELMA

 Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Esityksen sisältö

1. ProAgria Oulu/ MKN maisema vesienhoidon ja valuma-alueen vesienhoidon hankkeet
2. Katsaus Merenrantalaitumiin – Perämeren helmiin

ProAgria Oulun vesienhoidon hankkeet

VERE –hanke mm.:

- Maakunnallisen VYYHTI -verkoston koordinointi ja kehittäminen
- Paikallistoimijoiden vesienhoidon neuvonta

Rahoitus: Pohjois-Pohjanmaan ELY -keskus on myöntänyt hankkeelle vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoitusta, PP kuntia, PP Liitto

Vedet haltuun valuma-alueilla:

- Vesienhallinnan teemat ja rahoitus tutummaksi
- Esimerkit kohteista maa- ja metsätalouden osalta (Valion tilalle turvepellon ennallistaminen)
- Valuma-alueiden yhteistyön kehittäminen
- Rahoitus: Ympäristöministeriö on rahoittanut hanketta vesiensuojelun tehostamisohjelmasta, lisäksi Valio Oyj, Osuuskunta Pohjolan Maito, Ylivieskan kaupunki, Salaojituksen tukisäätiö, MTK Säätiö

Rantalaidun-hanke:

- Edistetään merenranta-alueiden hoidon kokonaisvaltaista suunnittelua ja seuranta.
- Täydennetään tietoa laiduneläinten vaikutuksista rantavesien hygienian- ja ravinnetilaa sekä hälvennetään epätietoisuutta laidunnuksen vesistövaikutuksista.
- Rahoitus: Maaseuturahasto (päättyi 06/2023)

Rantalaidun- hanke

- Työpaketti 1: Rantalaiduntamisen ja muiden tekijöiden alueellinen tarkastelu
  - Paikkatietotarkastelun tavoitteena on edistää merenranta-alueiden hoidon kokonaisvaltaista suunnittelua ja seuranta ja tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää alueiden käytön ja rantojen hoidon suunnittelussa.
- Työpaketti 2: Rantalaiduntamisen vesistövaikutukset
(https://rantalaidun.luke.fi/wp-content/uploads/sites/51/2023/05/5_uusi-kamppa_esitys.pdf)
- Työpaketti 3: Kestävä ja kannattava eläintuotanto ja eläinten hyvinvointi rantalaitumilla
- Työpaketti 4: Vaikuttavaa luonnonhoitoa sujuvilla sopimuskäytännöillä

Rantalaidun-hankkeessa koettua

- ProAgria Oulu / Oulun Maa- ja kotitalousnaiset mukana pääosin työpaketeissa:
  - TP 3. Kestävä ja kannattava eläintuotanto ja eläinten hyvinvointi rantalaitumilla
  - T P 4. Vaikuttavaa luonnonhoitoa toimivilla sopimuskäytännöillä
- Mielenkiintoista toteuttaa hanketta jossa Rantalaidunten arvoja tarkastellaan myös vesistö- ja hygieniategijöiden näkökulmasta
- Parasta antia on ollut vuoropuhelu maatalousyrittäjien, viranomaisten, neuvonnan, maanomistajien kesken -> malli ketterään keskusteluun
- Viljelijäpuheenvuorot infoissa, webinaareissa ja hankkeen videotuotannoissa ovat olleet innostavia ja rakentavia
- https://youtu.be/j_Z0_KJbdsw?si=6gb6pFGSAonWkwt1

Rantalaidun arvokkaana elinympäristönä

- Perämeren rannikon matalakasvuiset merenrantaniityt ovat tärkeä elinympäristö monille lintu- ja kasvilajeille.
- Säilyäkseen avoimina ja matalakasvuisina rantaniityt vaativat säännöllistä hoitoa.
- Luontotyyppinä äärimmäisen uhanalaisten merenrantaniittyjen tärkein ja kustannus - tehokkain hoitomuoto on laidunnus
- Valtaosa Suomen merenrantaniityistä keskittyy Pohjois-Pohjanmaalle, jossa hoidon piiriin on saatu noin 5500 hehtaaria merenrantoja 2020-luvun alkuun mennessä.

ProAgria

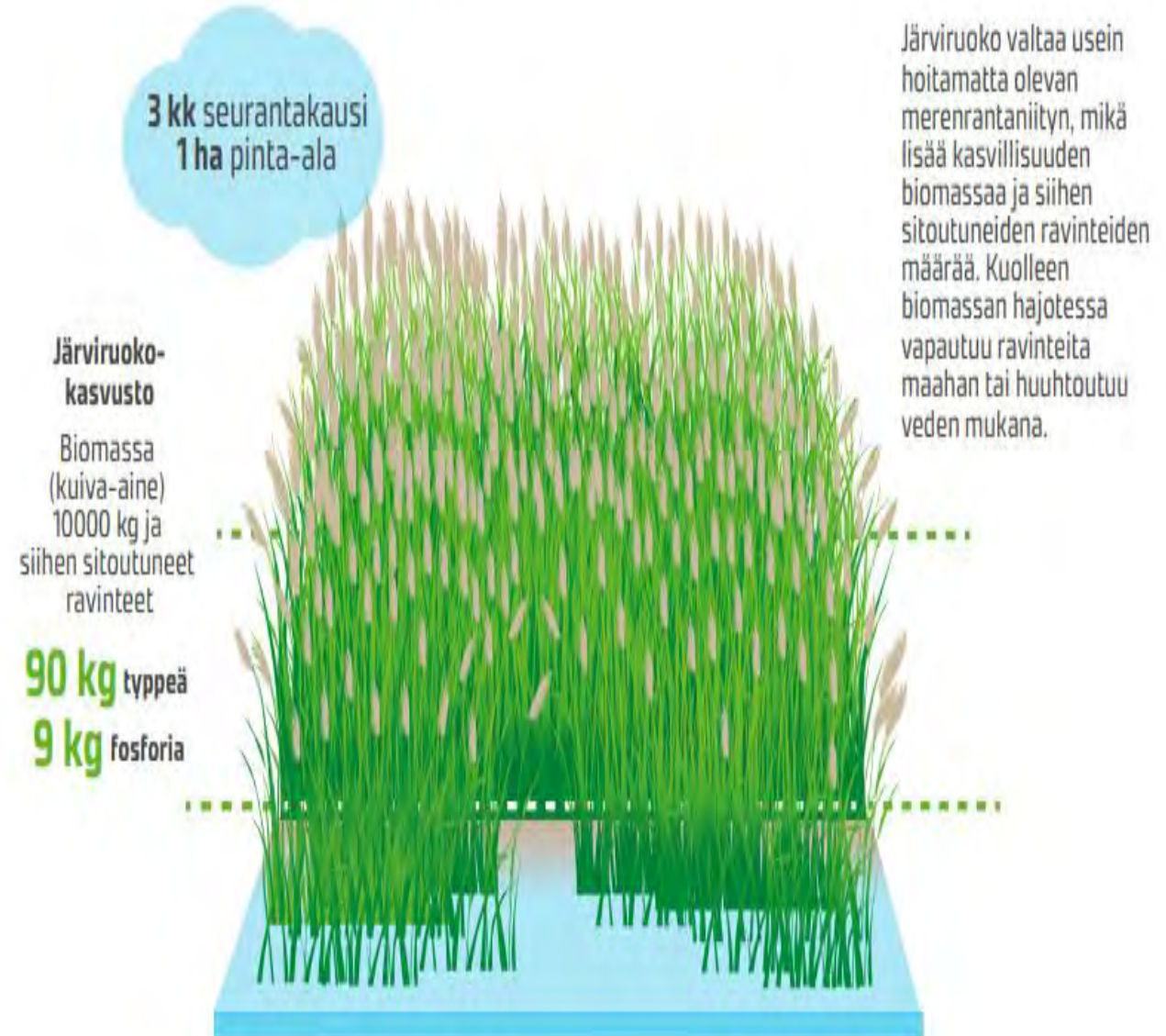
Linnuista uhanalaiset kahlaajalinnut etelänsuosirri, suokukko ja mustapyrstökuiri ovat paljolti riippuvaisia avoimista merenrantaniityistä.

Perämeren rantaniittyjen eräs kauneimmista kasviaarteista on ruijannuokkuesikko. Se on selvästi hyötynyt rantojen laidunnuksesta ja niitosta. Muita laidunnuksesta hyötyviä merenrantaniittyjen kasvilajeja ovat muun muassa somersara, perämerensilmäruoho, hetekaali, paunikko ja äärimmäisen uhanalainen rönsysorsimo.

Rantalaidunnuksen ravinnevaikutukset Perämeren rannikolla (Luonnonvarakeskuksen työpaketissa)

- Ravinnetaselaskelmat laiduneläinten kautta tapahtuvalle ravinteiden (typpi, fosfori) kierrolle rantalaitumilla
- Ravinnemääritykset laidun- ja vertailualueiden vesistä
- Arviot rantalaidunnuksen ravinnevaikutuksista sekä suositukset kuormitusriskin minimoimiseen
- Rantalaidunten tuomaa vesistövaikutusta on haastava todentaa:
  - Jokivesien mukanaan tuoma ravinnekuorma.
  - Laitumien osuus koko valuma-alueen kuormituksesta todennäköisesti vähäinen vaikka laitumet sijaitsevatkin rantavyöhykkeellä.
- Mutta eläinten ulostetta rantalaitumilla kuitenkin on....

Hoitamaton merenranta

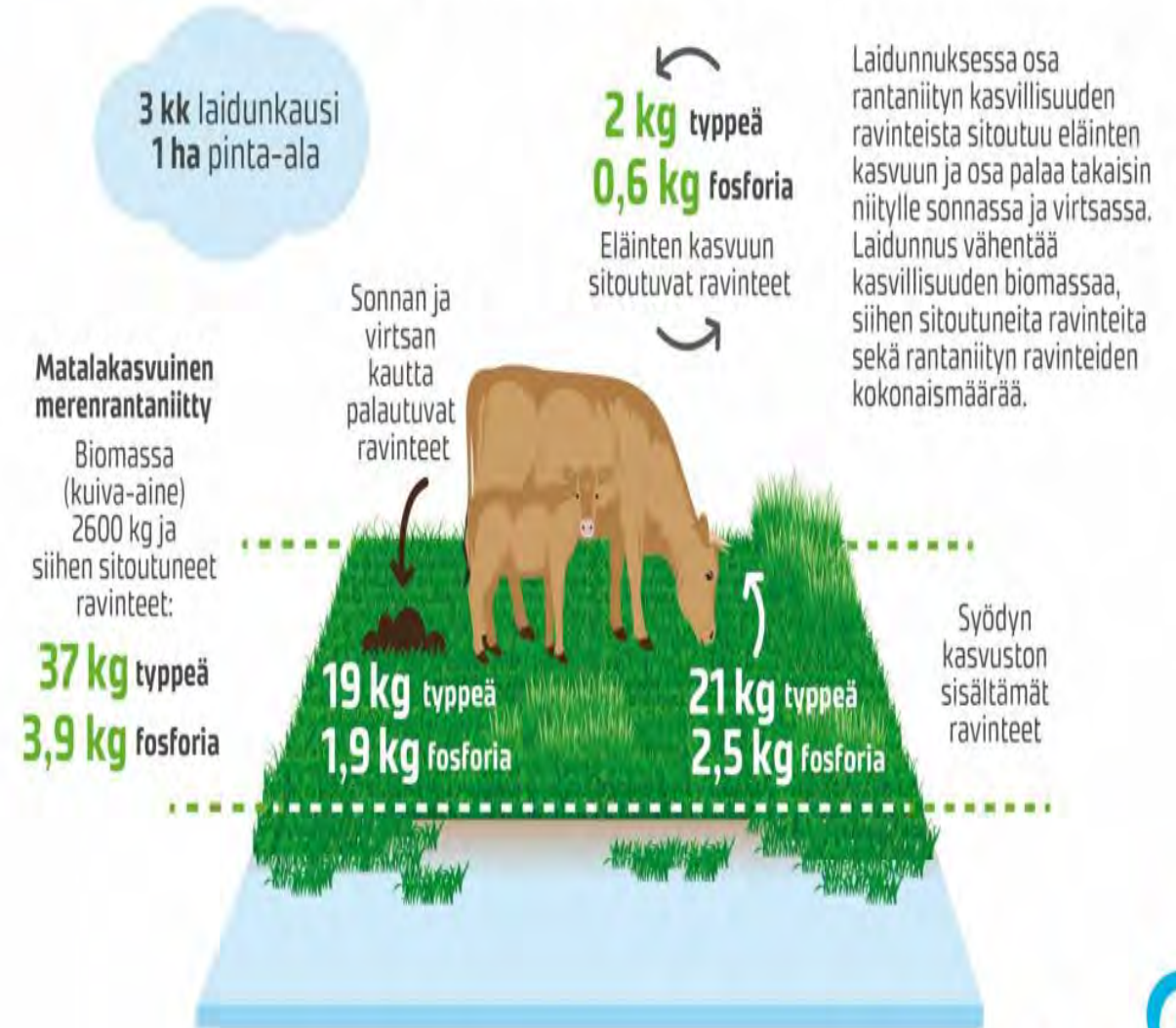

Rantalaidun –hankkeen arvioita ravinnevaikutuksista

- Laidunnuspaine ei saa kasvaa liian suureksi, mistä saattaa seurata kasvipeitteen ja maan liiallista kulumista.
- Laitumen jakaminen osiin ja vuorottelu niiden laiduntamisessa.
- Mahdolliset juotto- ja kivennäisten syöttöpaikat kauemmaksi rannasta.
- Ei lisäruokintaa rantalaitumelle poikkeustapauksia lukuun ottamatta. Eikä lannoitettujen laiduntien ja ranta-alueiden yhtäaikaista laiduntamista, jolloin ravinteita saattaa päästä kulkeutumaan rantaan
- Suunnitelmallisuus

Laidunnettu merenranta

Mitä muita vaikutuksia merenrantalaidunnuksella on?

Hyödyt:

- Luonnon monimuotoisuus
  - Vaikutuksia kasvilajistoon ja linnustoon, luontotyypeihin
- Eläinten hyvinvointi
- Maisema
- Kulku alueella helpottuu kun kasvillisuus muuttuu ja kantavuus paranee
- Vesiensuojelu
- Ravinteiden pidätys
- Rehua eläimille
- Virkistyskäyttö
- Matkailun näkökulmat
- Kannattavaa toimintaa
- Sopimuksellisuus

ProAgria

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
maaseutualueis.fi

Ympäristönhoito luo menestyksen mahdollisuuksia kotieläintiloille

- Taustalla hyvä yhteistyö viranomaisten, viljelijöiden, neuvonnan ja maanomistajien kanssa sekä PITKÄJÄNTEINEN TYÖ ja halu kehittyä lajissaan
- Luonnonhoidon lisäksi tiloilla kehitetään myös muita tärkeitä teemoja kuten lähiruoka, brändäys, johtaminen, vastuullisuus
- Myös rantalaiduntajien kesken yhteistyötä

ProAgria

Kujalan tila/Hailuoto on tehnyt pitkäjänteistä työtä merenrantalaidunten parissa

Käyttäjän Kujalan tila julkaisu

Kujalan tila

5. kesäkuu

Rantalaidunten kunnostus kovassa käynnissä, jotta saadaan lemmut viimeistään ensi viikolla kesälaitumille hoitamaan perinnebiotooppimaisemia 🌿🌿🌿 Aidat korjataan ja tarkistetaan muutenkin ympäristö että kaikki ok laitumelle laskua varten. Kerättiin pois myös luontoon kuulumattomia ja eläimille erittäin vaarallisia tölkkejä ja pulloja.

Perinnebiotoopit ovat perinteisen karjatalouden muovaamia runsaslajisia elinympäristöjä. Ne tarjoavat kodin muun muassa monille eri kasvi-, perhos-, ja kuoriaislajeille. Perinteisen laidunnuksen vähennyttä näitä elinympäristöjä uhkaa umpeenkasvu. 60-luvulta nykypäivään tultaessa perinnebiotoopeista on hävinnyt jo yli 90 prosenttia.

Luonnonlaitumilla laiduntavat eläimet huolehtivat jäljellä olevista perinnebiotoopeista. Ne turvaavat monien lajien elinmahdollisuudet ja ylläpitävät tärkeitä perinnemaisemia.

#luonnonlaidun
#perinnebiotooppi
#rantalaidunnus
#luonnonlaidunliha

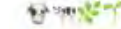
tch/nd67fmuXPf/

Kujalan tila

2 t · 🌐

"Ukkis" ja "Vihta" sekä muu Kutukarin poppoo kotiutettu kesälaitumelta valmiin ruoan ääreen 🌿🌿🌿

#luonnonlaidunnus
#emolehmät
#laidunkaudenpäättäjäiset
#luo... Näytä lisää

👍❤️ Sinä, Ulla Matturi, Leena Lahdenvesi-Korhonen ja 25 muuta

👍 Tykkää

💬 Kommentti

👉 Jaa

Lisätutkimustarpeita ja aiheita jatkohankkeille:

- Laidunnuksen vaikutukset rannan läheisten vesien laatuun, kalakantoihin ja vesikasvillisuuteen
- Linnuston huomioiminen laidunalueilla, laidunkierrot, luonnonlaidunliha
- Eläintilojen vähentyessä neuvonnan ja sopimuskäytäntöjen kehittäminen entistä tärkeämpää
- Vaihtoehtoisten hoitotapojen kuten niiton ja sen kannattavuuden kehittäminen
- Sisävesien osalta olisi myös tarpeen arvioida rantalaiduntamisen vaikutuksia
Sosiaalitieteiden ja humanistinen näkökulma mukaan lisäämään ymmärrystä ristiriitoihin
- Viestitään hankkeen tuloksista jatkossakin ja jalkautetaan materiaaleja eri toimijoiden hyödynnettäviksi.
- Jatketaan hyvää työtä rantalaidunnuksen edistämiseksi pitäen asiaa esillä ja keskustelussa sidosryhmien kanssa.

**Kokeile Oulun maa- ja kotitalousnaisten ruoka- ja kotitalousasiantuntija
Helena Lahdenperän herkullisia ohjeita myös Kujalan tilan luonnonlaidunlihasta!**

Sinappinen jauhelihakastike

400 g naudan jauhelihaa
1 sipuli
2 dl ruokakermaa
1 rkl sinappia
1 rkl vasikanlihafondia
ripaus mustapippurirouhetta
(1 dl vettä)

Ruskista jauheliha pannulla ilman rasvaa ja lisää hienonnettu sipuli. Sekoittele ja anna sipuliin kypsyä. Lisää seokseen ruokakermaa, sinappi ja fondi. Mausta kastike pippurilla. Kuumenna kastike. Jos, kastike on liian paksa, lisää tilkka vettä.

Vinkki: Lisää kastikkeeseen yksi maustekurkku pönlä kuutiolna juuri ennen tarjontaa.

Kuva: Timo Ranta

Kujalan tilan emolehmät Haaluodon merenrantaniityillä maiseman- ja luonnonhoitotyös-

Jälkimerinoitu paahtopaisti

1,2 kg naudanpaistia (paahtopaistia kypsennettynä)

Marinadi

2 kpl punasipulla (vilpaloituna)
3 kpl valkosipulinkynttä (vilpaloituna)
1 dl oliiviöljyä
3 rkl teryaki-kastiketta
2 rkl balsamiviinietikkaa
1 rkl hunajaa
1 rkl tuoretta rosmariinia (silputtuna)
1 tl mustapippuria
1 tl suolaa

Ota liha huoneenlämpöön noin tuntia ennen ja ruskista se sitten pienessä öljymäärässä mahdollisimman kuumalla pannulla joka sivulta nopeasti.

Suolaa ja pippuria kevyesti ja siirrä uunipellille. Paista noin 200-asteisessa uunissa, kunnes paistin sisälämpötila on 62 C. Tällöin sisus on vielä punertavaa.

Kääri kuuma paisti tiivisti folioon ja jäähdytä huoneenlämpöiseksi. Leikkaa kypsennetty naudan paahtopaisti mahdollisimman ohuiksi viipaleiksi.

Mittaa isoon kannelliseen kulhoon marinadin ainekset.

Nostelee paahtopaistit kulhoon. Kääntelee, jotta viipaleet maustuvat kauttaaltaan ja kaikki ainekset menevät sopivasti sekaisin.

Sulje kansi tiukasti, ravistele ja siirrä jääkaappiin määrittämiseen vähintään 53 minuutiksi tuumiksi.

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
maisemaaalvs.fi

ProAgria

Muista ilmoittautua Pohjois-Pohjanmaan kunnostuspäiviin 17.-18.10.2023 (Oulu)

<https://tilaisuudet.proagria.fi/pohjois-pohjanmaan-kunnostuspajat>

Ilmoittaudu
26.9.2023 klo
12 mennessä

LUONTOTEKOJA

ProAgria

MAISEMAPALVELUIDEN ASiantuntijat

Kalle Hellström

Maiseman- ja luonnonhoidon
asiantuntija, Neuvo-palvelut
p. 043 825 5253

Taimi Mahosenaho

Hankevastaava, maisema- ja
ympäristöasiantuntija
p. 040 551 7807

Taru Koskinen

Ympäristöasiantuntija,
Neuvo-palvelut
p. 041 731 0368

Riina Rahkila

Ympäristöasiantuntija,
Neuvo-palvelut
p. 045 6578 717

Maarit Satomaa

Maisema- ja
ympäristöasiantuntija,
Neuvo-palvelut
p. 040 566 7924

Maisema-asiantuntijat Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueella:

Kalle Hellström, 043 825 5253,

kalle.hellstrom@maajakotitalousnaiset.fi (maatalousluonnon
monimuotoisuus, maisema)

Taru Koskinen, 041 731 0368,

taru.koskinen@maajakotitalousnaiset.fi (maatalousluonnon
monimuotoisuus, maisema, kosteikot)

Riina Rahkila, 045 657 8717,

riina.rahkila@maajakotitalousnaiset.fi (kosteikot)

Maarit Satomaa, 040 566 7924,

maarit.satomaa@maajakotitalousnaiset.fi (maatalousluonnon
monimuotoisuus, maisema, kosteikot)